

PROXECTO DE LEI INTEGRAL DE IDENTIDADE DE XÉNERO DA COMUNIDADE DE GALICIA EXPOSICIÓN DE MOTIVOS

A identidade de xénero é a vivencia interna, única e individual do xénero tal e como cada persoa a sente e como a manifesta. Esta circunstancia única e persoal pode corresponder ou non co sexo asignado no nacemento, consistente na apreciación visual dos órganos xenitais externos. A existencia de persoas Trans, que son as que teñen unha identidade de xénero sentida non correspondente coa que lle asignaron o nacer, está presente en todas as culturas da humanidade, e en todo tempo histórico.

Non podemos pensar no colectivo Trans como algo homoxéneo que responde a uns patróns determinados. Por tanto, hai tantas formas de sentir e vivir a identidade de xénero, e tantos procesos e transicións coma persoas Trans existen.

Algunhas sociedades aceptaron unha realidade de xénero non estritamente binaria, e articularon mecanismos sociais e leis que promoven a súa inclusión. Outras, coma a nosa, manifestaron diversos graos de rexeitamento e represión das expresións de identidade de xénero non normativas, provocando graves violacións dos dereitos humanos das persoas Trans, o cal nos leva á necesidade de crear un marco normativo galego que recoñeza o dereito á identidade de xénero e á libre expresión do xénero sentido coma un dereito humano fundamental, e dotalo dos instrumentos axeitados para facelo efectivo.

No século XX a transexualidade comezou a tratarse dende o ámbito médico, considerándose como un trastorno de disforia de xénero, e cualificando ás persoas Trans como afectadas por unha enfermidade mental. Durante cerca de setenta anos a transexualidade figurou como enfermidade nos principais manuais de diagnóstico e nas principais clasificacións de enfermidades, como a Clasificación Internacional de Enfermidades (CIE-IO) da Organización Mundial da Saúde ou no Manual de diagnóstico de enfermidades psiquiátricas DSM-R da American Psychiatric Association (APA), baixo os cualificativos de “trastorno da identidade sexual” ou “desorde da identidade de xénero” onde o diagnóstico médico asociado é a “disforia de xénero”.

A Resolución do Consello de Europa do 22 de abril de 2015 favorable aos dereitos das persoas Trans, transmite os Estados membros a necesidade de que desenvolvan “leis e marcos legais explícitos para loitar contra a discriminación e os crimes de odio dos que as persoas Trans son vítimas”. Así mesmo, se lles anima a adoptar procedementos “oportunos, transparentes e accesibles” para o recoñecemento legal da identidade de xénero, baseados na libre autodeterminación, e sen ningún tipo de limitación baseada en características persoais.

No seu punto 3 considera unha violación dos Dereitos Fundamentais entre outros, o diagnóstico da transexualidade como enfermidade mental. Así mesmo, o Comisario de Dereitos Humanos do Consello de Europa, Thomas Hammarberg, solicitou á OMS a despatoloxización da transexualidade, declarando que a “disforia de xénero” debe deixar de considerarse como enfermidade mental nos países do Consello de Europa e os organismos internacionais da saúde.

O proceso de recoñecemento da despatoloxización da identidade de xénero na sociedade occidental segue un camiño imparabile, pero aínda está lonxe de concluír. No 2009 xorde na rede pola despatoloxización da transexualidade a nivel mundial, co obxectivo da retirada do “trastorno de identidade de xénero” dos catálogos diagnósticos do DSV-IV e CIE-10. Este movemento conseguiu que recentemente a propia APA retirase o seu diagnóstico de trastorno da identidade de xénero, aínda que son moitas as voces que avogan nos terreos científicos e sociais pola definitiva despatoloxización da transexualidade e pola consideración da mesma coma unha máis das manifestacións da diversidade sexual do ser humano, xa que aínda que a APA o retirase coma trastorno de identidade de xénero, este segue permanecendo no mesmo manual de trastornos co epígrafe “disforia de xénero”.

A lexislación internacional sobre dereitos humanos e múltiples tratados internacionais consagran a igualdade coma un principio xurídico fundamental e universal. Dende a Declaración Universal dos Dereitos Humanos, que establece que «toda persoa ten os dereitos e liberdades proclamados nesta declaración, sen distinción algunha de raza, cor, sexo, idioma, relixión, opinión política ou de calquera outra índole, orixe nacional ou social, posición económica, nacemento ou calquera outra condición», numerosos textos lexislativos internacionais sobre dereitos humanos e múltiples tratados internacionais consagran a igualdade das persoas coma un principio xurídico fundamental e universal.

Este recoñecemento implícito da Declaración Universal faise explícito con respecto as persoas homosexuais, bisexuais, transexuais e transxénero en numerosos textos e tratados internacionais, e existen declaracións específicas a este respecto que tómanse en consideración, como os Principios de Yogyakarta.

No ámbito europeo, a Carta de Dereitos Fundamentais da Unión Europea (2000) establece que “a Unión fúndase sobre os valores indivisibles e universais da dignidade humana, a liberdade, a igualdade e a solidariedade”. E prohíbe de forma expresa no artigo 21 “toda discriminación”, e en particular a exercida “por razón de sexo, raza, cor, orixes étnicos ou sociais, características xenéticas, lingua, relixión ou conviccións, opinións políticas ou de calquera outro tipo, pertenza a unha minoría nacional, patrimonio, nacemento, discapacidade, idade ou orientación sexual”.

Sobre esta base a Unión Europea construíu un sólido corpo de normas e resolucións dirixido a garantir a libre manifestación da identidade de xénero das persoas sen discriminación. Entre ditos elementos normativos podemos sinalar de maneira non exhaustiva as resolucións do Parlamento Europeo do 12 de setembro de 1989, do 8 de febreiro de 1994, do 18 de xaneiro de 2006, do 24 de maio de 2012, do 24 de xuño de 2013 e do 4 de febreiro de 2014, todas elas relativas á igualdade de dereitos das persoas Trans ou aos efectos colaterais de Directivas coma a 2000/78/CE, do Consello, relativa ao establecemento dun marco xeral para a igualdade de trato no emprego e na ocupación. É necesario mencionar pola súa pertenza o caso das Directrices para promover e protexer o gozo de tódolos dereitos humanos das persoas (LGBTI), aprobadas polo Consello da Unión Europea o 24 de xuño de 2013 ou os informes da Axencia de Dereitos Fundamentais da Unión Europea sobre a homofobia, a transfobia e a discriminación por razón da orientación sexual e identidade de xénero dos anos 2010 e 2014.

O Estatuto de autonomía de Galicia, no seu artigo 4.2, da mesma forma do que a Constitución española no seu artigo 9.2, sentan as bases para promover unha igualdade efectiva entre individuos, o recoller a obriga que corresponde os poderes públicos de «promover as condicións para que a liberdade e a igualdade do individuo e dos grupos nos cales se integran sexan reais e efectivas, remover os obstáculos que impidan ou dificulten a súa plenitude e facilitar a participación de tódolos galegos na vida política, económica, cultural e social».

No desenvolvemento deste mandato o respecto á identidade, o 15 de marzo de 2007 promulgouse a lei reguladora da rectificación rexistral da mención relativa ao sexo das persoas, que permite o cambio da inscrición relativa ao sexo no rexistro civil e con iso o cambio do nome, da documentación oficial e do estatus cidadán adscrito ao sexo rexistrado. A lei española do cambio de sexo rexistral desvincula por primeira vez o pleno exercicio dos dereitos civís vinculados ao rexistro das cirurxías xenitais. Así a todo, a lei quedou restrinxida a persoas maiores de idade e de nacionalidade española. Posteriormente chegarían leis máis avanzadas, coma a de Arxentina (2012), que é a primeira en despatoloxizar de maneira completa a transexualidade.

O estado español, non obstante, non se limitou ao simple recoñecemento do cambio de sexo rexistral, pois son moitas as normas que proscriben a discriminación no traballo, e a identidade de xénero recibiu tutela igualmente na lei Orgánica 8/2015, do 22 de xullo de protección á infancia e á adolescencia ou na recente reforma do Código Penal.

No ámbito autonómico desenvóléronse tanto leis específicas en Navarra (2009), País Vasco (2012), Andalucía (2014), Canarias (2014) e máis recentemente Madrid (2016) ou leis para o conxunto do colectivo LGTBI aquí en Galicia (2014), e tamén en Cataluña (2014) e Estremadura (2015), dando un paso adiante ao garantir, non só ao recoñecemento da identidade de xénero nos respectivos territorios, senón engadir igualmente unha carteira de servizos e políticas públicas a favor da integración das persoas Trans na sociedade.

A Lei 2/2014, do 14 de abril, pola igualdade de trato e a non discriminación de gays, lesbianas, homosexuais, transexuais, bisexuais e intersexuais en Galicia. O obxecto desta lei é garantir o principio de igualdade de trato e de non discriminación por razóns de orientación sexual e identidade de xénero das persoas homosexuais, bisexuais, transexuais, transxénero e intersexuais. Esta lei galega é claramente insuficiente e inxusta cara aos dereitos e liberdades das persoas Trans, xa que o único artigo que fai referencia expresamente ao colectivo Trans, fala de que o acceso aos tratamentos médicos esixidos, estarase á mercé dun criterio clínico.

Resulta por todo o exposto, esencial, o recoñecemento legal do dereito á identidade de xénero de toda persoa nun exercicio libre e sen presións legais ou sociais como corolario dos Dereitos constitucionais da igualdade de todas as persoas e o libre desenvolvemento da súa personalidade. E como concreción de dito recoñecemento, garantir que a lei aplicábel das persoas non as patoloxiza ou somete á condición de prexuízo sobre a súa capacidade, dignidade e habilidades.

Esta lei segue na súa definición de identidade de xénero e expresión de xénero o criterio da Axencia de Dereitos Fundamentais da Unión Europea que á súa vez obtivo a definición tras un extenso traballo de consulta coas principais organizacións Trans europeas e internacionais. O concepto de identidade de xénero refírese á vivencia interna e individual do xénero tal e como cada persoa a sinte profundamente, incluíndo a vivencia persoal do corpo, e outras coma a vestimenta, o xeito de falar e os modais. A identidade de xénero está xeralmente acompañada do desexo de vivir e recibir aceptación como membro de dito xénero, e mesmo do desexo irrenunciábel de modificar, mediante métodos hormonais, cirúrxicos ou de outra índole, o propio corpo, para facelo o máis congruente posíbel co xénero sentido como propio, cando non se corresponde co asignado ao nacer.

A presión social, familiar e o ámbito laboral, por outro lado, poden crear situacións nas que é conveniente o apoio psicolóxico para unha mellor autointegración do proceso de cambio e empoderamento para facer fronte a dita presión. Todo iso, non obstante, farase a requirimento da persoa interesada e sen un sometemento a patróns fixos de manifestación da sexualidade ou da identidade, posto que cada persoa é única nas súas características e vivencias ao respecto. Entenderase que a maioría das persoas Trans non demandan que se lles preste apoio médico porque se sintan enfermas, senón porque necesitan adaptar o seu corpo á súa identidade de xénero polos obstáculos sociais que encontran ao seu libre desenvolvemento como persoas que realizan unha manifestación libre do seu xénero. As persoas Trans, con todo, non son un colectivo homoxéneo nin nas súas pretensións respecto a manifestación da súa identidade no campo social, nin nos seus requirimentos da asistencia, polo que non procede impoñer itinerarios únicos ou modelos estereotipados de identidade que poidan converterse á súa vez en vulneracións dos dereitos de ditas persoas.

A presente lei promove unha atención médica e social integral baseada no principio de respecto á libre manifestación da identidade de xénero de todas as persoas, nunha base de respecto á igualdade e á dignidade de todas elas. Así mesmo, preténdese que sexa un instrumento de normalización da transexualidade, como realidade visíbel, co fin de evitar que haxa persoas Trans que oculten a súa condición por mor da desaprobación social, así coma outras consecuencias negativas da súa visibilidade social, para comezar a sentar as bases dun cambio necesario na concepción de dita realidade.

Esta lei estruturase nun título preliminar, trece títulos, dúas disposicións adicionais, unha disposición derogatoria e dúas disposicións finais.

O Título Preliminar, dedicado ás disposicións xerais, contén unha serie de disposicións de carácter xeral nas que se recollen o obxecto da lei, o seu ámbito de aplicación e unhas definicións para facilitar a interpretación da norma, así coma os principios de actuación das administracións públicas galegas en materia de identidade e expresión de xénero.

O Título I, Tratamento administrativo da identidade de xénero, establece a creación dunha documentación administrativa necesaria para evitar situacións de sufrimento por exposición pública ou discriminación, garantindo o dereito a un servizo de asesoramento e apoio as persoas Trans, as súas familias e persoas achegadas, establece os principios da actuación administrativa en materia de identidade de xénero, e crea o consello Consultivo Trans da comunidade autónoma de Galicia.

O Título II, Atención sanitaria ás persoas Trans establece o dereito á saúde e á asistencia sanitaria das persoas Trans, establecendo os seus dereitos nesta materia e a carteira de servizos á que terán acceso, incluíndo os tratamentos a menores Trans. Para facelo efectivo crearanse Unidades asistenciais de referencia para a Identidade de Xénero, que respectarán a libre determinación de xénero sentido das persoas Trans, e estableceranse una serie de medidas para a formación de profesionais, a realización de guías de recomendacións e o establecemento de estatísticas.

No caso das persoas intersexuais, garantirase a integridade corporal dos menores intersexuais ata que definan a súa identidade sentida e se lles ofrezca protección da súa intimidade e dignidade fronte as prácticas de exposición e análises de carácter abusivo, xa que sen coñecemento da identidade de xénero sentida da persoa intersexual, calquera intervención cirúrxica que asimile ao menor a unha identidade pode ser unha auténtica castración traumática.

O Título III, Medidas no ámbito da educación, establécense as actuacións en materia de identidade de xénero, expresión de xénero e diversidade sexual no ámbito educativo. Entre elas, un protocolo de atención educativa de identidade de xénero, que respecte a identidade sentida das persoas Trans nos centros educativos, a adopción de medidas para incorporar contidos educativos sobre a identidade e expresión de xénero, a diversidade sexual e familiar, en tódolos niveis educativos, nos diferentes ciclos formativos e accións de formación e de divulgación, e a súa integración no currículo educativo autonómico. Tamén se establecen accións no ámbito universitario, coma o impulso da investigación sobre a identidade e a expresión de xénero.

O Título IV, Medidas no ámbito laboral e de Responsabilidade Social Empresarial, establece as medidas efectivas no ámbito laboral e de responsabilidade social, incluíndo políticas de fomento da igualdade e non discriminación no emprego para o colectivo de persoas Trans.

O Título V, Medidas no ámbito social, establécense as medidas para a inserción social das persoas Trans, medidas de apoio e protección en situacións de especial vulnerabilidade, estender a tutela ofrecida ás vítimas de violencia de xénero ás mulleres transexuais, de tutelar aos menores expulsados dos seus fogares con respecto á súa libre manifestación de identidade de xénero, e a atención ás vítimas de violencia por Transfobia.

O Título VI, Medidas no ámbito familiar, inclúense as medidas de apoio á diversidade familiar, e o recoñecemento como violencia familiar á producida dentro da familia por causa da identidade de xénero.

O Título VII, Medidas no ámbito da mocidade e das persoas maiores, establece medidas de protección para a mocidade e as persoas dunha idade avanzada pertencentes ao colectivo Trans.

O Título VIII, Medidas no ámbito do lecer, a cultura e o deporte, establece medidas para a promoción dunha cultura inclusiva, diversa e promotora de dereitos, que garante a plena igualdade e a non discriminación das persoas Trans no ámbito da práctica deportiva e da actividade física.

O Título IX, Medidas no ámbito da Cooperación Internacional, expresa o compromiso de Galicia co dereito á vida, á igualdade e á liberdade daquelas persoas que sofren pola súa identidade de xénero persecución, violencia ou criminalización nos países onde devanditos dereitos son negados ou ignorados.

O Título X, Comunicación, establece as competencias autonómicas á promoción da concienciación, divulgación e transmisión da inclusión social e o respecto á identidade e expresión de xénero, contribuíndo a un trato do colectivo exento de estereotipos.

O Título XI, Medidas no ámbito de seguridade e a privación de liberdade, establece un protocolo de atención á identidade de xénero nas forzas de seguridade, destinado en especial a paliar as consecuencias que sofren quen é vítimas dos delitos de odio por razón da súa identidade, e establecer unhas medidas necesarias para as persoas que están privadas da súa liberdade nos centros penais da comunidade.

O Título XII, Medidas administrativas para garantir a igualdade na atención á identidade de xénero, onde establece os principios aplicábeis á contratación administrativa, concesión de subvencións, formación dos funcionarios e persoal público, así coma o compromiso de que as futuras normas da comunidade valoren o seu posíbel impacto normativo en cuestións pertinentes á discriminación por identidade de xénero.

O Título XIII, Infraccións e Sancións, establece a regulación das infraccións administrativas en materia de vulneración dos dereitos das persoas Trans.

Por último, a lei conta cunha disposicións adicional relativa aos prazos de residencia a efectos do cobro de rendas pertencentes a administracións públicas galegas, unha Disposición transitoria, unha Disposición Derrogatoria, e dúas Disposicións Finais.

Con esta lei, Galicia dá amparo e recoñecemento ao esforzo que as organizacións sociais, asociacións LGBTQI, os partidos políticos, as familias, e as persoas Trans desta comunidade fixeron durante anos, para que o respecto, a igualdade e a dignidade de tódolos cidadáns de Galicia sexa unha realidade sen exclusións.

TÍTULO PRELIMINAR. DISPOSICIÓNS XERAIS

Artigo 1.- Definicións:

Para os efectos previstos nesta lei, entenderase por:

1.- Identidade sexual e/ou de xénero: a vivencia interna e individual do xénero tal e como cada persoa sente e autodeterminase, sen que deba ser definida por terceiros, podendo corresponder ou non co sexo asignado ao nacer, e podendo involucrar a modificación da aparencia ou a función corporal a través de medios farmacolóxicos, cirúrxicos ou doutra índole, sempre que iso sexa libremente escollido.

2.- Trans: Toda aquela persoa que se identifica cun xénero diferente ou que expresa a súa identidade de xénero de maneira diferente ao xénero que lle asignaron ao nacer. Para os efectos desta Lei e sen prexulgar outras acepcións sociais o termo Trans ampara múltiples formas de expresión da identidade de xénero ou subcategorías como transexuais, transxénero, travestís, variantes de xénero, queer ou persoas de xénero diferenciado, así coma a quen define o seu xénero como "outro" ou describen a súa identidade nas súas propias palabras.

3.- Intersexualidade: variedade de situacións nas cales, unha persoa nace cunha anatomía reprodutiva ou sexual que non parece encaixar nas definicións típicas de masculino e feminino.

4.- Discriminación directa: hai discriminación directa cando unha persoa é, sexa ou poida ser tratada de modo menos favorábel que outra en situación análoga ou comparábel, por motivos de orientación sexual, expresión ou identidade de xénero ou pertenza a grupo familiar.

5.- Discriminación indirecta: hai discriminación indirecta cando unha disposición, criterio ou práctica aparentemente neutros poidan ocasionar unha desvantaxe particular a persoas por motivos de orientación sexual, expresión ou identidade de xénero.

6.- Discriminación múltiple: hai discriminación múltiple cando, ademais da discriminación por motivo de orientación sexual, expresión ou identidade de xénero ou pertenza a grupo familiar, unha persoa sofre conxuntamente discriminación por outro motivo recollido na lexislación europea, nacional ou autonómica. Especificamente terase en conta que a posíbel discriminación por expresión, identidade de xénero, pódase sumar a pertenza a colectivos coma os inmigrantes.

7.- Discriminación por asociación: hai discriminación por asociación cando unha persoa é obxecto de discriminación como consecuencia da súa relación cunha persoa, un grupo ou familia Trans.

8.- Discriminación por erro: situación na que unha persoa ou un grupo de persoas son obxecto de discriminación por orientación sexual, identidade de xénero ou expresión de xénero como consecuencia dunha apreciación errónea.

9.- Acoso discriminatorio: será acoso discriminatorio calquera comportamento ou conduta que por razóns de orientación sexual, expresión ou identidade de xénero, ou pertenza a grupo familiar, realícese co propósito ou o efecto de atentar contra a dignidade, e de crear unha contorna intimidatoria, hostil, degradante, ofensiva ou segregada.

10.- Represalia discriminatoria: trato adverso ou efecto negativo que se produce contra unha persoa como consecuencia da presentación dunha queixa, reclamación, denuncia, demanda ou recurso, de calquera tipo, destinado a evitar, diminuír ou denunciar a discriminación ou o acoso ao que está sometida ou foi sometida.

11.- Victimización secundaria: considérase victimización secundaria ao prexuízo causado ás persoas que fagan expresión da súa identidade de xénero que, sendo vítimas de discriminación, acoso ou represalia, sofren as consecuencias adicionais da mala ou inadecuada atención por parte dos responsables administrativos, institucións de saúde, policía ou calquera outro axente implicado.

Artigo 2.- Ámbito da lei.

1.- A presente Lei será de aplicación a calquera persoa física ou xurídica, pública ou privada, calquera que sexa o seu domicilio ou residencia, que se atope ou actúe no ámbito territorial da Comunidade Autónoma de Galicia.

2.- O Parlamento de Galicia, as entidades locais ou provinciais de Galicia, así como calquera entidade de dereito público ou privado vinculada ou dependente das mesmas, garantirán o cumprimento da lei e promoverán as condicións para facelas efectivas no ámbito das súas respectivas competencias. Neste sentido, apoiarán accións afirmativas sobre identidade de xénero, así como ao apoio do movemento asociativo da Comunidade de Galicia e os seus propios proxectos.

En atención ás particulares condicións que concorren nos centros penais, os poderes públicos da Comunidade Autónoma promoverán, no ámbito das súas competencias, especial atención ao deseño e establecemento de protocolos de prevención, atención e asistencia as persoas lesbianas, homosexuais, bisexuais, transexuais, transxénero ou intersexuais presentes nos mesmos, ao obxecto de garantir a igualdade e non discriminación, e a actuar na medida das súas competencias para favorecer os traslados necesarios, para que estas persoas cumpran a súa condena, no centro penal, sección ou á que corresponda ao seu xénero libremente manifestado, se estas persoas así o piden.

3.- A presente Lei aplicarase a:

- Tódalas áreas da vida social.
- Calquera etapa da vida das persoas.
- Tódalas contingencias no transcurso da vida, como calquera cambio no estado civil, formación dunha familia, enfermidade, incapacidade, privación de liberdade ou morte.

Artigo 3.- Obxecto.

A presente lei ten por obxecto regular os principios, medidas e procedementos destinados a garantir os seguintes dereitos de tódalas persoas residentes na Comunidade Autónoma de Galicia:

1.- O Dereito:

- Ao recoñecemento da súa identidade de xénero libremente manifestada.
- Ao libre desenvolvemento da súa personalidade acorde a identidade ou expresión de xénero libremente manifestada sen sufrir presións ou discriminación por iso.
- A ser tratado de conformidade á súa identidade de xénero nos ámbitos públicos e privados, e en particular a ser identificado, e acceder á documentación acorde coa devandita identidade.
- A que se respecte a súa integridade física e psíquica así como as súas opcións en relación ás súas características sexuais e a súa vivencia da identidade ou expresión de xénero.

2.- O de garantir o dereito das persoas Trans a recibir da Comunidade de Galicia unha atención integral e axeitada ás súas necesidades médicas, psicolóxicas, xurídicas, sociais, laborais, culturais e do resto de dereitos fundamentais que poidan ser recoñecidos, en igualdade de trato co resto da cidadanía.

3.- Protexer o exercicio efectivo da súa liberdade e sen discriminación en tódolos ámbitos da vida política, económica, cultural e social, especialmente, nas seguintes esferas:

- Emprego e traballo por conta allea e por conta propia, comprendendo o acceso, as condicións de traballo, a promoción profesional e a formación para o emprego.
- Acceso, promoción, condicións de traballo e formación no emprego público.
- Afiliación e participación en organizacións políticas, sindicais, empresariais, deportivas, profesionais e de interese social ou económico.
- Sanidade, Educación, Prestacións e servizos sociais, cultura e deporte.
- Acceso á oferta e subministración de bens e servizos a disposición do público, incluída a vivenda.

O disposto na presente lei enténdese sen prexuízo dos réximes específicos máis favorables establecidos na normativa estatal ou autonómica, por razón das distintas causas de discriminación previstas na lei.

Artigo 4.- Recoñecemento do dereito á identidade de xénero libremente manifestada:

1.- Toda persoa ten dereito a construír para si mesma unha autodefinición con respecto ao seu corpo, sexo, xénero e orientación sexual. A orientación, sexualidade e identidade de xénero que cada persoa defina para si é esencial para a súa personalidade e constitúe un dos aspectos fundamentais da súa dignidade e liberdade. Ningunha persoa poderá ser oprimida para ocultar, suprimir ou negar a súa identidade de xénero, expresión de xénero, orientación sexual ou características sexuais. No ámbito de aplicación desta lei, en ningún caso será requisito acreditar a identidade de xénero manifestada mediante informe psicolóxico ou médico, así como documentación identificadora de ningún tipo.

2.- Ningunha persoa será obxecto de requirimento algún de probas de realización total ou parcial de cirurxías xenitais, tratamentos hormonais ou probas psiquiátricas, psicolóxicas ou tratamentos médicos, para facer uso do seu dereito á identidade de xénero, ou acceder aos servizos, ou á documentación acorde a súa identidade de xénero sentida nas Administracións públicas ou entidades existentes en Galicia.

3.- Quedan prohibidas nos servizos sanitarios da Comunidade de Galicia as terapias de aversión ou de conversión das manifestacións de identidade de xénero libremente manifestadas polas persoas, así como as cirurxías xenitais das persoas intersexuais que non obedezan á decisión da propia persoa afectada ou á necesidade de asegurar unha funcionalidade biolóxica por motivos de saúde.

Artigo 5.- Non discriminación por motivos de identidade de xénero, expresión de xénero ou características sexuais.

1.- A Comunidade de Galicia recoñece a todas as persoas libres e iguais en dignidade e dereitos, con independencia da súa orientación sexual, da identidade e/ou expresión de xénero que manifeste ou das súas características sexuais.

2.- Ningunha persoa poderá ser obxecto de discriminación, acoso, penalización ou castigo por motivo da súa orientación sexual ou identidade de xénero. En particular, as persoas deben ser tratadas de acordo coa súa identidade de xénero manifestada, que é como a persoa preséntase ante a sociedade, con independencia do seu sexo legal, e así obrará a Comunidade de Galicia en todos e cada un dos casos nos que está participe.

3.- Para os efectos desta lei considérase prohibida toda forma de discriminación por razón de identidade de xénero, expresión de xénero ou características sexuais incluíndo a discriminación, directa ou indirecta, por asociación e por erro, a discriminación múltiple, o acoso, a indución, orde ou instrución de discriminar, as represalias ou o incumprimento das medidas de acción positiva derivadas de obrigacións normativas ou convencionais, así como a victimización secundaria por inacción de quen ten un deber de tutela.

Artigo 6.- Menores Trans.

1.- As persoas Trans menores de idade teñen dereito a recibir da Comunidade de Galicia a protección e a atención necesarias para promover o seu desenvolvemento integral mediante actuacións eficaces para a súa integración familiar e social no marco de programas coordinados da administración sanitaria, laboral, de servizos sociais e educativa.

2.- As persoas Trans menores de idade teñen dereito a recibir o tratamento médico oportuno relativo á súa transexualidade. A atención sanitaria que se lles preste, en tanto que menores, farase de acordo co disposto na Lei Orgánica 8/2015, do 22 de xullo, de protección á infancia e á adolescencia, na Lei 41/2002, do 14 de novembro, básica reguladora da autonomía do paciente e dos dereitos e obrigacións en materia de información e documentación clínica, a convención de Dereitos do neno e con atención ao establecido nos protocolos das sociedades médicas e pediátricas internacionais.

3.- Os menores de idade Trans teñen dereito a ser oídos e expresar a súa opinión en atención á súa madurez e desenvolvemento en relación a toda medida que se lles aplique.

4.- Toda intervención da Comunidade de Galicia deberá estar presidida polo criterio de atención ao interese superior do menor e dirixida a garantir o libre desenvolvemento da personalidade do menor conforme á identidade autopercibida, e a evitar situacións de sufrimento e indefensión.

5.- O amparo dos menores na presente lei producirase por mediación dos seus titores ou gardadores legais ou a través de servizos sociais de protección dos menores, cando se aprecie a existencia de situacións de sufrimento e indefensión por negación abusiva da súa identidade de xénero.

TÍTULO I. TRATAMENTO ADMINISTRATIVO DA IDENTIDADE DE XÉNERO

Artigo 7.- Documentación administrativa.

1.- As Administracións públicas da Comunidade de Galicia, no ámbito das súas competencias, deberán adoptar tódalas medidas administrativas e de calquera outra índole que sexan necesarias co fin de asegurar que en todos e cada un dos casos e procedementos nos que participe a Comunidade, obrarase tendo en conta que as persoas deben ser tratadas de acordo coa súa identidade de xénero, a que se corresponde co sexo ao que senten pertencer, así como que se respectará a dignidade e privacidade da persoa concernida e a heteroxeneidade do feito familiar. Para as persoas transexuais inmigradas con residencia na Comunidade Autónoma de Galicia, a documentación administrativa referida anteriormente entenderase vixente ata o momento no que poidan proceder ao cambio rexistral no país de orixe.

2.- Ao obxecto de favorecer unha mellor integración e evitar situacións de sufrimento por exposición pública ou discriminación, a Comunidade Autónoma de Galicia proverá a toda persoa que o solicite das acreditacións acordadas á súa identidade de xénero manifestada que sexan necesarias para o acceso aos seus servizos administrativos e de toda índole.

3.- Devandito documento será identificador para tódalas tarefas da administración pública e as empresas que traballe con ela.

4.- No documento especificarase o número de DNI, NIF ou NIE, dirección, nome dos proxenitores, nome sentido da persoa interesada e os apelidos, e o sexo sentido da persoa que o solicita, ademais debe conter unha fotografía. A persoa solicitante poderá solicitar que non se realice ningunha referencia ao seu sexo.

5.- A rectificación do sexo sentido conforme a presente lei, unha vez realizada, só poderá ser novamente modificada con autorización xudicial.

6.- Regulamentariamente establecerase o procedemento de acreditación en base aos seguintes criterios:

- As solicitudes serán formuladas polas persoas interesadas ou, no seu caso, polos seus representantes legais, no caso de menores de idade, polos seus titores ou gardadores legais ou a través de servizos sociais no seu caso.

- Os trámites para a expedición da documentación administrativa prevista na presente lei serán gratuítos, e non requirirán de intermediación algunha, e en ningún caso implicarán a obriga de achegar ou acreditar calquera tipo de documentación médica ou patolóxica.

- Garantirase que as persoas sexan tratadas de acordo coa súa identidade de xénero libremente manifestada e respectarase a dignidade e a privacidade da persoa concernida.

- Non se alterará a titularidade xurídica dos dereitos e obrigacións que correspondan á persoa nin se prescindirá do número do documento nacional de identidade, sempre que o mesmo deba figurar. Cando pola natureza da xestión administrativa fágase necesario rexistrar os datos que obran no documento nacional de identidade, recolleranse as iniciais do nome legal, os apelidos completos e o nome elixido por razóns de identidade de xénero.

- Habilitaranse os mecanismos administrativos oportunos e coordinados para adaptar os arquivos, bases de datos e demais ficheiros das Administracións, eliminando toda referencia á identificación anterior da persoa, fóra das referencias necesarias no historial médico confidencial a cargo do Sistema sanitario da Comunidade de Galicia de conformidade co establecido no punto anterior.

7.- A Comunidade de Galicia facilitará o asesoramento necesario para realizar os cambios oportunos en ficheiros de organismos privados ou de carácter estatal, de acordo co recollido na Lei Orgánica 15/1999, do 13 de decembro, de Protección de Datos de Carácter Persoal.

Artigo 8.- Servizos de asesoramento e apoio ás persoas transexuais, os seus familiares e persoas achegadas.

1.- A Comunidade de Galicia garantirá que as persoas Trans teñan acceso aos servizos:

- De información, orientación e asesoramento, incluído o legal e de asistencia social con inclusión dos seus familiares e persoas achegadas en relación coas necesidades de apoio especificamente ligadas á condición de persoa Trans seguindo os principios de proximidade e non segregación.

- De promoción da defensa dos dereitos deste colectivo e de loita contra a discriminación que este padece no ámbito social, cultural, laboral e educativo.

- De asesoramento dos técnicos ou cadros directivos das organizacións non lucrativas que atendan ás necesidades das persoas Trans.

2.- Toda persoa cunha identidade de xénero que sexa a de muller e acredite tal condición de conformidade co disposto no artigo 3, e sexa vítima da violencia machista ou vítima de trata, terá acceso, en condicións de igualdade, aos recursos asistenciais existentes.

3.- Os servizos referidos no presente artigo atenderán tamén de forma específica ás persoas intersexuais.

Artigo 9.- Confidencialidade e respecto á privacidade:

1.- A Comunidade de Galicia velará polo respecto á confidencialidade dos datos relativos á identidade de xénero das persoas Trans en tódolos seus procedementos.

2.- Como consecuencia da expedición da documentación citada no artigo 7 ou da rectificación de sexo rexistral, a Comunidade habilitará os mecanismos administrativos oportunos e coordinados para a cancelación no prazo máximo dun ano do acceso aos datos que obraban en arquivos, bases de datos e demais ficheiros pertencentes ás administracións establecidas na Comunidade de Galicia de toda referencia á identificación anterior da persoa ou a calquera dato que faga coñecer a súa realidade Trans, excepción feita das referencias necesarias no historial médico confidencial da persoa a cargo do Servizo Galego de Saúde.

3.- A Comunidade de Galicia garantirá o axeitado nivel de seguridade e restrición no acceso aos datos relativos á condición de persoa Trans.

4.- Garántese o dereito de tódalas persoas beneficiarias desta lei ao acceso, corrección e cancelación dos seus datos persoais en poder das Administracións públicas e das entidades privadas galegas, conforme ao establecido no apartado anterior, e á normativa vixente sobre protección de datos.

Artigo 10.- Medidas contra a Transfobia.

As Administracións públicas galegas, en colaboración coas asociacións que traballan no ámbito da identidade de xénero:

1.- Deseñarán, aplicarán e avaliarán sistematicamente unha política proactiva en relación á mellor integración social das persoas transexuais. Dita política estará dotada dos instrumentos e estruturas necesarias para facela viable e ostentará carácter transversal.

2.- Desenvolverán e aplicarán programas de capacitación, sensibilización ou outros dirixidos a contrarrestar entre o persoal funcionario, laboral, estatutario e sanitario das administracións e dos organismos, sociedades e entes públicos galegos as actitudes discriminatorias, os prexuízos e os estereotipos dominantes por motivos de identidade de xénero.

3.- Empezarán campañas de sensibilización, dirixidas ao público en xeral, co fin de combater os prexuízos subxacentes á violencia relacionada coa identidade de xénero, e para obter o respecto efectivo da identidade de xénero das persoas Trans.

4.- Realizarán campañas entre a propia poboación de persoas Trans fomentando a autoestima e o sentido da propia dignidade fronte ás posibles reaccións adversas da contorna social e familiar.

5.- Defenderán eficazmente en materia de identidade de xénero o tratamento pluralista, a non difusión dos prexuízos que conducen á discriminación ou que incitan á violencia por motivos de orientación sexual ou de identidade de xénero nos medios de comunicación de titularidade pública ou privada.

6.- Apojarán o recoñecemento e a acreditación de asociacións, colectivos e organizacións que promoven e protexen os dereitos das persoas Trans.

7.- Fomentarán incluíndo na planificación e subvención de actividades académicas e de investigación, que as universidades da comunidade atendan á formación e á investigación en materia de identidade de xénero, establecendo convenios de colaboración se iso fose aconsellable, para:

- Impulsar a investigación e a profundización teórica, sobre a realidade humana da identidade de xénero.
- Elaborar estudos sociolóxicos e doutra índole sobre a realidade social das persoas Trans.
- Orientar e axudar nos plans de formación e de emprego das persoas Trans.
- Elaborar plans de formación para profesionais sanitarios e doutras ramas do coñecemento que entran en contacto coa transexualidade.

8.- Incentivarán de maneira activa a participación social e unha maior integración no ámbito lúdico e deportivo.

Artigo 11.- Principios da actuación administrativa en materia de identidade de xénero.

A actuación das Administracións públicas galegas en relación ao previsto nesta Lei axustarase aos seguintes principios:

1.- Coordinación entre a Comunidade de Galicia e as entidades locais e provinciais, que deberán axustar as súas relacións recíprocas aos deberes de información mutua, colaboración, coordinación e respecto aos ámbitos competencias respectivos.

2.- Descentralización e desconcentración na xestión dos centros e servizos, garantindo a máxima proximidade ás persoas usuarias dos mesmos e a cobertura de todo o territorio da Comunidade Autónoma.

- 3.- Homoxeneidade das prestacións asistenciais previstas nesta lei, con independencia da Administración que asuma a súa xestión ou tutela.
- 4.- Igualdade de trato e prestacións entre os usuarios, con independencia do municipio no que teñan a súa residencia.
- 5.- Suficiencia financeira e de medios materiais para satisfacer as situacións obxecto de protección.
- 6.- Eficacia e axilidade na prestación de servizos, especialmente os de carácter urxente ou inmediato.
- 7.- Garantía da calidade a través do establecemento de sistemas de control que permitan verificar a eficacia das actuacións e servizos previstos nesta Lei.

Artigo 12.- Consello Consultivo Trans da Comunidade de Galicia.

A este fin e para adecuar o servizo ás necesidades reais e dispoñer dun mecanismo de avaliación sobre a efectividade das medidas adoptadas nesta lei, crearase un órgano de carácter consultivo denominado Consello Consultivo Trans da Comunidade de Galicia, no que se encontran representadas as asociacións e administracións competentes no ámbito da aplicación desta lei. Dito órgano, disporá dunha composición e réxime de funcionamento, desenvolverase regulamentariamente, reunirse como mínimo dúas veces o ano, e elevará un informe anual sobre a situación das persoas obxecto da presente lei no ámbito da Comunidade de Galicia, con propostas de mellora e adaptación os servizos ou administracións competentes sobre a base dos feitos constatados, dito informe será remitido ao Parlamento de Galicia.

TÍTULO II. ATENCIÓN SANITARIA ÁS PERSOAS TRANS

Artigo 13.- Protección do dereito á saúde física, mental, sexual e reprodutiva.

- 1.- Todas as persoas teñen dereito ao máis alto nivel de goce da saúde física e mental, incluída a saúde sexual e reprodutiva, sen discriminación algunha por razón de expresión ou identidade de xénero.
- 2.- O sistema sanitario público de Galicia garantizará que a política sanitaria sexa respectuosa cara as persoas en atención á súa identidade de xénero sentida, e incorporará servizos e programas específicos de promoción, asesoramento, prevención e atención que permitan ás mesmas, así como ás súas familias, gozar do dereito a unha atención sanitaria plena e eficaz que recoñeza e teña en conta as súas necesidades particulares.
- 3.- A atención sanitaria dispensada polo sistema sanitario público galego adecuarase á identidade de xénero sentida da persoa receptora da mesma.
- 4.- Pode haber casos que por unha falta de información prodúzase grandes discriminacións ao colectivo LGBTQI, por iso garántese un asesoramento ao paciente ou aos seus titores legais, cando no Sistema Público Galego atope indicios de que un paciente poida pertencer a este colectivo, pero non sabe, ou non entende a situación pola que está a pasar, prestando unha maior atención ao mundo rural polo risco de exclusión que este supón.

Artigo 14.- Atención sanitaria a persoas Trans.

- 1.- O sistema sanitario público da Comunidade de Galicia atenderá ás persoas Trans conforme aos principios de consentimento informado, libre autodeterminación de xénero, de non discriminación, de asistencia integral, de calidade, especializada, de proximidade e de non segregación.

Tendo dereito as persoas Trans a:

- Ser informadas e consultadas dos tratamentos que lles afecten e a que os procesos médicos que se lles apliquen, réxanse polo principio de consentimento informado e libre decisión do paciente ou titor legal.
- Ser tratadas conforme a súa identidade de xénero sentido figurando en toda a documentación visible o nome elixido, e ingresadas nas salas ou centros correspondentes a estas cando existan diferentes dependencias por razón de sexo, e a recibir o trato que se corresponde á súa identidade de xénero evitando toda segregación ou discriminación.
- Ser atendidas en proximidade sen sufrir desprazamentos e gastos innecesarios, así como a solicitar a derivación voluntaria aos centros de atención especializada pertinentes ao seu tratamento.
- Solicitar, en caso de dúbida, unha segunda opinión a outro membro do persoal médico, antes de acceder a tratamentos ou intervencións cirúrxicas con efectos irreversibles.

2.- Dentro das súas competencias, e previo cumprimento dos requisitos e trámites previstos na Lei 16/2003, do 28 de maio, de cohesión e calidade do Sistema Nacional de Saúde, o sistema sanitario público da Comunidade de Galicia:

- Proporcionará tratamento hormonal ás persoas Trans. No caso de menores de idade, a atención realizarase nos termos expresados no artigo seguinte desta Lei.
- Proporcionará o proceso cirúrxico xenital, aumento de peito, masculinización do tórax, feminización facial, noz de Adán, de voz... Sendo a xestión das listas de espera axustada á máxima transparencia, axilidade e eficacia.
- Proporcionará o material protésico necesario.
- Prestará tratamentos que tendan á modulación do ton e timbre da voz cando sexan requiridos.
- Proporcionará o acompañamento psicolóxico adecuado se o usuario e/ou familiares e profesionais o vesen necesario, sendo este acompañamento o común previsto para o resto dos usuarios do Sistema Sanitario Público de Galicia.

3.- A asistencia psicolóxica ás persoas Trans será a común prevista para o resto dos usuarios do Sistema Sanitario, sen que caiba condicionar a prestación de asistencia sanitaria especializada ás persoas Trans a que previamente se deban someter a exame psicolóxico. Prohíbese expresamente o uso no Servizo Galego de Saúde de terapias aversivas e de calquera outro procedemento que supoña un intento de anulación da personalidade ou vontade da persoa Trans, así como calquera outra vexación, trato discriminatorio, humillante ou que atente contra a súa dignidade persoal.

Artigo 15.- Atención sanitaria de menores Trans.

1.- As persoas Trans menores de idade teñen dereito a recibir tratamento médico relativo á súa transexualidade, proporcionado por profesionais pediátricos.

2.- Os menores Trans terán dereito:

- A recibir tratamento para o bloqueo hormonal ao comezo da puberdade, situación que se determinará utilizando datos obxectivos como a medición do nivel de estradiol e testosterona, a velocidade de crecemento ou a madurez dos ovarios e gónadas, para evitar o desenvolvemento de caracteres sexuais secundarios non desexados.
- A recibir tratamento hormonal cruzado no momento adecuado da puberdade para favorecer que o seu desenvolvemento corporal correspóndase co das persoas da súa idade, a fin de propiciar o desenvolvemento de caracteres sexuais secundarios desexados.

- Devandito tratamento producirase baixo a autorización de quen posúa a tutela da persoa menor de idade ou por autorización do xuíz que os substitúa.
- A negativa de pais ou titores a autorizar tratamentos relacionados coa transexualidade ou a que se estableza preventivamente un tratamento de inhibición do desenvolvemento hormonal, poderá ser recorrida ante a autoridade xudicial cando conste que pode causar un grave prexuízo ou sufrimento ao menor. En todo caso atenderase ao criterio do interese superior do menor.

3.- Para os efectos de que conste a posición ou o consentimento do menor no procedemento e de conformidade coa lexislación en materia dos dereitos dos pacientes e de protección dos menores, o menor deberá ser oído en atención ao seu desenvolvemento e madurez, e o seu consentimento deberá ser solicitado de maneira clara e inequívoca se supera os 14 anos de idade.

Artigo 16.- Atención sanitaria a persoas intersexuais.

1.- O sistema sanitario público de Galicia velará pola erradicación das prácticas de modificación xenital en bebés recentemente nados atendendo unicamente a criterios cirúrxicos e nun momento no que se descoñece cal é a identidade real da persoa intersexual. Todo iso coa excepción dos criterios médicos baseados na protección da saúde da persoa recentemente nada e coa autorización legal.

2.- Procurarase conservar as gónadas co fin de preservar unha futura achega hormonal non inducido, incluíndo nos controis os marcadores tumorais.

3.- Non se realizarán probas de hormonación inducida con fins experimentais nin doutro tipo ata que a propia persoa ou os seus titores legais, así o requiran en función da identidade sexual sentida.

4.- Limitaranse as exploracións xenitais ao estritamente necesario e sempre por criterios de saúde.

5.- Formarase ao persoal sanitario facendo especial fincapé na corrección de trato e a privacidade.

6.- Preservarase a intimidade do paciente na súa historia de maneira que non todo o persoal sanitario que se introduza na súa historia poida ver a súa condición, salvo cando sexa estritamente necesario. Proponse eliminación por se puidese considerarse que se está cuestionando a profesionalidade do persoal, entra dentro de código deontolóxico.

Artigo 17.- Atención sanitaria no ámbito reprodutivo e sexual.

1.- O sistema sanitario público de Galicia promoverá a realización de programas e protocolos específicos que dean resposta ás necesidades propias e en particular á saúde sexual e reprodutiva.

2.- Estará garantido o acceso aos bancos de óvulos ou seme e ás técnicas de reprodución asistida incluíndo como beneficiadas a tódalas persoas con capacidade xestante e/ou as súas parellas.

3.- Antes do inicio dos tratamentos hormonais ofrecerase a posibilidade de conxelación de tecido gonadal e células reprodutivas para a súa futura recuperación.

Artigo 18.- Formación dos profesionais sanitarios.

1.- A Consellería competente en materia de saúde garantirá que os profesionais sanitarios, contén coa formación adecuada, con respecto aos principios recollidos nesta Lei.

2.- A Consellería de Sanidade da Comunidade de Galicia establecerá as medidas adecuadas, en estreita colaboración coas sociedades profesionais correspondentes e coas Universidades galegas, para asegurar, no marco do fomento e participación nas actividades de investigación no campo das ciencias da saúde e innovación tecnolóxica, o dereito dos profesionais para recibir formación específica de calidade en materia de transexualidade, así coma o dereito das persoas transexuais a ser atendidas por profesionais con experiencia suficiente e demostrada na materia.

3.- O sistema sanitario público de Galicia, conformará un grupo coordinador de profesionais experimentados que garantan o trato non discriminatorio aos usuarios da sanidade por motivo de identidade sexual e/ou de xénero, cuxa supervisión estará directamente ligada ao Consello Consultivo Trans.

4.- A consellería competente en materia de saúde, promoverá a realización de estudos, investigación e desenvolvemento de políticas sanitarias específicas en materia de identidade sexual e de xénero, en estreita colaboración coas sociedades profesionais correspondentes e coas universidades galegas.

Artigo 19.- Campañas de prevención de enfermidades de transmisión sexual.

1.- Incluirase de forma expresa o aspecto e a realidade das persoas en atención á diversidade sexual e de xénero nas campañas de educación sexual e de prevención de enfermidades de transmisión sexual con especial consideración ao VIH nas relacións sexuais.

2.- Realizaranse campañas de información de profilaxe.

3.- Realizaranse campañas de detección precoz do VIH que terán en conta a extensión e o carácter rural de parte da nosa rexión.

Artigo 20.- Unidade Asistencial de referencia de identidade de xénero.

1.- A Comunidade de Galicia na súa carteira de servizos sanitarios garantirá a existencia dunha Unidade Asistencial de Referencia de Identidade de Xénero, que ademais será membro do consello consultivo Trans de Galicia.

Tendo en conta a posibilidade de non poder contar con suficientes profesionais médicos cunha experiencia demostrable para o correcto funcionamento, e cumprimento de obxectivos da unidade, garántese unha lista centralizada dentro da Comunidade na medida do posible, para que as persoas poidan ser atendidas en proximidade sen sufrir desprazamentos e gastos innecesarios, ou no seu caso se tivese que derivarse a médicos ou profesionais fora da comunidade, que fosen os máis próximos posibles a esta, podendo elixir se coincide que hai varios destes centros, persoal médico ou profesionais, que se atopan a unha relativa proximidade, a de máis confianza ou comodidade para a persoa Trans, para así poder contar cos profesionais adecuados para cubrir as necesidades do colectivo Trans, e cumprir cos mesmos obxectivos e responsabilidades que ten a Unidade de Identidade de Xénero recollidos nesta Lei.

Tanto a Unidade de referencia como a Lista Centralizada, serán unha autoridade competente que axude a organizar, unificar criterios e velar polo correcto funcionamento do servizo, para garantir cumprir os obxectivos da mesma, sempre respectando a libre determinación de xénero sentido, que contase cun programa de información e atención a persoas pertencentes ao colectivo LGBTQI, que ten por obxecto a prestación dunha atención integral e especializada tanto as persoas pertencentes ao colectivo LGBTQI como o seu entorno familiar ou as persoas mais achegadas a estas, a través da intervención dun equipo multiprofesional propio ou derivado que actúa nas áreas social, psicolóxica, xurídica, de sensibilización e formación; sendo un servizo de asesoramento multidisciplinar e con funcións de intervención co fin de ofrecer apoio e asesoría a un dos colectivos máis vulnerables do armazón social.

2.- A Unidade de Referencia, estará integrada polos profesionais da asistencia sanitaria para a atención das persoas do colectivo Trans que se determinen, sempre respectando a libre determinación da identidade de xénero sentida, e prestará ás persoas Trans o tratamento máis adecuado ás súas circunstancias persoais e ao seu estado de saúde.

3.- Será responsabilidade da Unidade de Referencia a realización das cirurxías xenitais que non poidan ser atendidas conforme ao principio de atención de proximidade e demais principios expresados no artigo 15.

4.- A Unidade de Referencia concíbese igualmente coma un centro de formación e investigación nas especialidades médicas relacionadas coa transexualidade. Para tal fin desenvolverase un programa de formación e estudo especializados para a mellora dos profesionais do sistema de saúde de Galicia.

5.- A Unidade de Referencia prestará servizos de asesoramento e seguimento aos profesionais que presten asistencia sanitaria ás persoas Trans da comunidade que opten pola atención de proximidade seguindo os principios desta Lei.

6.- A Unidade de Referencia atenderá e prestará asistencia integral a quen opte por solicitar a derivación voluntaria a dito centro.

7.- Dita unidade definirá as mellores prácticas médicas relacionadas para as persoas Trans, sempre respectando a libre determinación do xénero sentido. En ningún caso poderán menoscabar os dereitos sanitarios dos usuarios recollidos no articulado desta Lei e demais normas aplicables, nin os dereitos dos profesionais recoñecidos na lei a unha formación inicial e continuada na materia, así como á práctica dos coñecementos adquiridos.

Artigo 21.- Guías de Recomendacións.

Con independencia dos dereitos e obrigacións aos que fan referencia os apartados anteriores, e co obxectivo de mellorar a calidade da información ofertada, poderán elaborarse desde o Servizo Galego de Saúde guías de recomendacións dirixidas especificamente a persoas Trans, que aborden as necesidades sanitarias máis frecuentes entre elas.

Artigo 22.- Estatísticas e tratamento de datos.

1.- O seguimento da atención sanitaria das persoas transexuais incluírá a creación de Estatísticas públicas sobre os resultados dos diferentes tratamentos, terapias e intervencións que leven a cabo, con detalle das técnicas empregadas, complicacións e reclamacións xurdidas, así como a avaliación da calidade asistencial.

2.- A recollida dos datos anteriores con fins estatísticos axustarase aos principios de segredo, transparencia, especialidade e proporcionalidade. O segredo estatístico obriga á Comunidade de Galicia a non difundir en ningún caso os datos persoais das persoas transexuais, sexa cal sexa a súa orixe.

3.- Para a elaboración das estatísticas previstas no apartado primeiro deste artigo crearase un ficheiro automatizado, do que será titular o Servizo Galego de Saúde, nos termos previstos na Lei Orgánica 15/1999, do 13 de decembro de Protección de Datos de Carácter Persoal.

TÍTULO III. MEDIDAS NO ÁMBITO DA EDUCACIÓN

Artigo 23.- Actuacións en materia de transexualidade no ámbito educativo.

A Comunidade de Galicia:

1.- Velará porque o sistema educativo sexa un espazo de respecto e tolerancia libre de toda presión, agresión ou discriminación por motivos de identidade de xénero con amparo aos estudantes, profesores e familias que o compoñen.

2.- Garantirá unha protección adecuada a estudantes, persoal e docentes Trans das diferentes orientacións sexuais e identidades de xénero contra tódalas formas de exclusión social e violencia, incluíndo o acoso e a fustrigación, dentro do ámbito escolar. Os centros educativos garantirán a correcta atención e apoio a aqueles estudantes, persoal docente ou persoal de administración ou servizos que fosen obxecto de discriminación por identidade de xénero no seo dos mesmos. Dita protección incluírá a información sobre os mecanismos de denuncias existentes no ordenamento xurídico.

3.- Impulsará medidas conducentes a lograr o efectivo respecto no sistema educativo da diversidade afectivo-sexual, así como a aceptación das diferentes expresións de identidade de xénero que permitan superar os estereotipos e comportamentos sexistas.

4.- A Administración autonómica, en colaboración co Consello Consultivo Trans elaborará un plan integral sobre educación en Galicia que partirá dun estudo da realidade existente na comunidade que analice a percepción que se ten destas cuestións por parte do profesorado, proxenitores e alumnado e que contemplará as medidas necesarias para garantir a igualdade e a non discriminación das persoas pola súa identidade de xénero sentida no ámbito educativo. As medidas previstas neste Plan Integral aplicaranse en todos os niveis, ciclos formativos e universidades.

5.- Incluírá no currículo educativo en tódolos niveis contidos que sensibilicen en canto ás normas internacionais de dereitos humanos e os principios de igualdade, diversidade, e non discriminación, incluídos os concernentes á orientación sexual e á identidade de xénero.

6.-Incluírá, tamén no currículo de educación Universitario contidos que formen sobre a realidade das persoas LGBTQI e en especial nas carreiras que na súa vida laboral deban de afrontar as singularidades das persoas LGBTQI; tales como a Sanidade, Ciencias da Educación, Socioloxía... Tamén se incluírán materias sobre as normas internacionais de dereitos humanos e os principios de igualdade e non discriminación, incluídos os concernentes á orientación sexual e á identidade de xénero.

7.- Garantirá que se preste apoio psicopedagóxico con asesoramento dos Equipos de Orientación Educativa e Psicopedagóxica naquelas situacións que o requiran.

8.- A Comunidade de Galicia coordinará os recursos do sistema educativo e sanitario e asegurará que os métodos, recursos educativos e de apoio psicolóxico sirvan para efectuar a posible detección temperá daquelas persoas en educación infantil que poidan estar incluídas nun proceso de manifestación da súa identidade de xénero, co fin de elaborar con previsión suficiente un posible plan de acción para a mellor integración do alumno no centro e tutelar o seu devir no sistema educativo, e prever as situacións de risco que poñan en perigo o desenvolvemento integral do menor.

9.- Deseñará e implantará en tódolos centros educativos un protocolo de atención educativa á identidade de xénero.

Artigo 24.- Protocolo de atención educativa á identidade de xénero:

1.- A Comunidade de Galicia elaborará e implantará en tódolos centros educativos un protocolo de atención á identidade de xénero no que se garanta:

- O respecto as manifestacións de identidade de xénero que se realicen no ámbito educativo e o libre desenvolvemento da personalidade do alumno conforme á súa identidade. Sen prexuízo de que nas bases de datos da Administración educativa mantéñanse os datos de identidade rexistrados, adecuarase a documentación administrativa de exposición pública e a que poida dirixirse ao alumnado, facendo figurar na devandita documentación o nome elixido, evitando que devandito nome apareza de forma distinta ao que se mostra o resto dos nomes do alumnado.

- O respecto á intimidade dos alumnos que realicen tránsitos sociais.

- A prevención de actitudes ou comportamentos homofóbicos, lesbofóbicos, bifóbicos e/ou transfóbicos que impliquen prexuízos e discriminación por razón de orientación sexual, identidade ou expresión de xénero en orde a unha rápida detección e actuación ante situacións discriminatorias e atentatorias contra a diversidade. Este protocolo incorporará a necesaria coordinación entre as áreas de educación, sanidade e acción social, en orde a unha rápida detección e actuación ante situacións discriminatorias e atentatorias contra a identidade de xénero.

- Indicarase ao profesorado e persoal da administración e servizos do centro que se dirixa ao alumnado Trans polo nome elixido por este, ou no caso de non estar emancipado ou non contar coas suficientes condicións de madurez, o indicado por algún dos seus representantes legais. Respetarase o seu dereito para utilizar devandito nome en todas as actividades docentes e extraescolares que se realicen no centro, incluíndo os exames, sen prexuízo de asegurar en todo caso a adecuada identificación da persoa a través do seu número de documento nacional de identidade ou no seu caso, número de identificación de estranxeiro, en expedientes académicos e titulacións oficiais en tanto non se produza o cambio rexistral.

- O respecto a imaxe física do alumnado Trans, así como a libre elección da súa indumentaria. Se no centro existe a obrigatoriedade de vestir un uniforme diferenciado por sexos, recoñecerase o dereito do alumnado Trans a vestir con aquel co que se senta máis identificado.

- O realizar actividades diferenciadas por sexo, terase en conta o sexo sentido polo alumnado, garantíndose o acceso e uso das instalacións do centro de acordo coa súa identidade de xénero, incluíndo os aseos e os vestiarios.

- Se o profesorado ten indicios de que o alumna/ou poida ser Trans aínda que este non o manifestara ou polo seu desenvolvemento e madurez aínda non o saiban, asesorácese en privado e con total discreción á alumna/ou, ou no caso de menores de idade aos seus titores legais, brindando o apoio total do centro e do persoal do mesmo, e explicando os diferentes tipos de diversidade existente en canto a configuracións xenitais e a súa relación coas identidades, incluíndo a transexualidade e intersexualidade para que teñan especial atención por se a alumna/ou en cuestión necesítase ou necesite axuda, prestando unha maior atención no medio rural.

Artigo 25.- Plans e contidos educativos.

1.- A Comunidade de Galicia, no ámbito das súas competencias, adoptará as medidas necesarias para transformar os contidos educativos que impliquen discriminación ou violencia física ou psicolóxica baseadas na identidade ou expresión de xénero, garantindo así unha escola para a inclusión e a diversidade, xa sexa no ámbito do ensino público como na concertada e privada. Os contidos do material educativo empregado na formación dos alumnos, calquera sexa a forma e soporte en que se presente, promoverá o respecto e a protección do dereito á identidade e expresión de xénero e á diversidade sexual.

2.- Os plans educativos deberán contemplar pedagogías adecuadas para o recoñecemento e respecto da diversidade existente en canto a configuracións xenitais e a súa relación coas identidades, polo que se incluírá nos temarios de forma transversal e específica, integrando a transexualidade e intersexualidade. Do mesmo xeito deberase dar cabida a proxectos curriculares que contemplen e permitan a educación afectivo- sexual e a non discriminación por motivos de identidade de xénero ou expresión.

Para iso dispoñerán de ferramentas, recursos e estratexias para educar na diversidade de xénero, previr o acoso escolar e educar no respecto e a igualdade, tanto desde a educación formal como desde a non formal, incorporando ao currículo os contidos de igualdade.

3.- Os centros educativos da comunidade autónoma promoverán accións que permitan detectar, previr e protexer accións de discriminación ou acoso e evitar a impartición de contidos discriminatorios cara ás persoas por motivos de identidade e/ou expresión de xénero.

Estes compromisos quedarán expresados de maneira explícita nos seus plans de estudo e plans de convivencia.

Artigo 26.- Accións de formación e divulgación.

1.- Impartirase ao persoal docente formación adecuada que incorpore a diversidade sexual e de xénero nos cursos de formación, e que analice como abordala na aula para alcanzar a eliminación de actitudes e prácticas con prexuízo ou discriminatorias dentro do sistema educativo, baseadas na idea da inferioridade ou superioridade de calquera orientación sexual, identidade de xénero ou expresión de xénero.

2.- Realizaranse accións de fomento do respecto e a non discriminación da persoa por motivo de identidade e/ou expresión de xénero nos centros educativos, e en particular entre as asociacións de pais e nais de alumnos.

Artigo 27.- Universidade.

1.- As Universidades de Galicia garantirán o respecto e a protección do dereito á igualdade e non discriminación do alumnado, persoal docente e calquera persoa que preste servizos no ámbito universitario por causa de identidade e/ou expresión de xénero.

2.- A Comunidade de Galicia, en colaboración coas Universidades de Galicia, promoverán accións informativas, divulgativas e formativas entre o persoal docente ao redor da diversidade en cuestión de identidade e/ou expresión de xénero, que permitan detectar, previr e protexer accións de discriminación ou acoso, así como evitar a impartición de contidos discriminatorios cara ás persoas por estes motivos.

Así mesmo, as Universidades de Galicia prestarán atención e apoio no seu ámbito de acción a aqueles estudantes, persoal docente ou persoal de administración e servizos que fosen obxecto de discriminación por identidade e/ou expresión de xénero no seo da comunidade educativa.

3.- As Universidades de Galicia e a Comunidade de Galicia, no ámbito das accións de Investigación máis Desenvolvemento da Comunidade Autónoma, adoptarán medidas de apoio á realización de estudos e proxectos de investigación sobre a realidade das persoas transexuais, transxénero e intersexuais.

TÍTULO IV. MEDIDAS NO ÁMBITO LABORAL E DA RESPONSABILIDADE SOCIAL EMPRESARIAL

Artigo 28.- Políticas de fomento da igualdade e non discriminación no emprego.

1.- A Consellería de Emprego da Comunidade de Galicia incluírá nos correspondentes Plans de Servizos Integrados para o Emprego así como, no seu caso, no Plan Anual de Formación para o Emprego as medidas de formación, orientación, inserción, e prevención da exclusión, encamiñadas á inserción e á sustentabilidade no emprego que garantan o exercicio do dereito ao traballo para as persoas susceptibles de discriminación por motivos de identidade e/ou expresión de xénero.

2.- Para ese efecto adoptará medidas adecuadas e eficaces que teñan por obxecto:

- A promoción e defensa da igualdade de trato no acceso ao emprego ou unha vez empregados.
- Promover no ámbito da formación o respecto dos dereitos de igualdade e non discriminación das persoas por motivos de identidade e/ou expresión de xénero.
- A prevención, corrección e eliminación de toda forma de discriminación por identidade de xénero, en materia de acceso ao emprego, contratación e condicións de traballo.
- Información e divulgación sobre dereitos e normativa.
- Control do cumprimento efectivo dos dereitos laborais e de prevención de riscos laborais das persoas en atención á súa identidade de xénero por parte da Inspección de Traballo e Seguridade Social.
- Incorporar nas convocatorias de axudas e subvencións de fomento do emprego criterios de igualdade de oportunidades e medidas de bonificación fiscal ou subvención para a integración laboral das persoas Trans nas empresas.
- Incorporar nas convocatorias de axudas para a conciliación da vida laboral e familiar, cláusulas que contemplen a heteroxeneidade do feito familiar.
- O impulso, a través dos axentes sociais, da inclusión nos convenios colectivos, de cláusulas de promoción, prevención, eliminación e corrección de toda forma de discriminación por causa de expresión e identidade de xénero.
- O impulso para a elaboración de plans de igualdade e non discriminación que inclúan expresamente ás persoas Trans, en especial nas pequenas e medianas empresas.

Artigo 29.- Accións no ámbito da Responsabilidade Social Empresarial.

- 1.- A estratexia galega de responsabilidade social empresarial, incluírá medidas destinadas a promover a igualdade e a non discriminación por razón de identidade ou expresión de xénero.
- 2.- Neste sentido a Administración Autonómica impulsará a adopción por parte das empresas, de Códigos éticos e de conduta que contemplen medidas de protección fronte a discriminación por razón de identidade de xénero, así como accións que favorezan a contratación e inclusión laboral das persoas Trans.
- 3.- Así mesmo, a Administración autonómica divulgará as boas prácticas realizadas polas empresas en materia de inclusión e de promoción e garantía de igualdade e non discriminación por razón de identidade ou expresión de xénero.

TÍTULO V. MEDIDAS NO ÁMBITO SOCIAL

Artigo 30.- Medidas para a inserción social das persoas Trans.

- 1.- Os programas individuais de inserción das persoas Trans en situacións de dificultade social ou risco de exclusión serán elaborados con criterios técnicos e profesionais polo centro municipal de servizos sociais correspondente ao seu domicilio.

2.- Sen prexuízo do que dispoña respecto diso a normativa específica sobre emprego e servizos sociais a Comunidade de Galicia elaborará un programa marco de actuación para a inserción e atención social do colectivo de persoas Trans en risco de grave exclusión. A Comunidade de Galicia atenderá de maneira específica á situación daquelas persoas Trans que fosen expulsadas dos seus fogares por razón da manifestación da súa identidade de xénero con situación de desvalemento. Se a persoa expulsada fose menor de idade os servizos sociais da Comunidade de Galicia interesarán ante a autoridade oportuna os trámites necesarios para a acollida do menor e a adopción das medidas oportunas en relación á súa garda e custodia ante o suposto de abandono ou malos tratos do menor polos seus responsables.

3.- A Comunidade de Galicia velará para que os recursos dispoñibles para a atención das vítimas de violencia de xénero ou vítimas de trata aplíquense igualmente ás persoas Trans da mesma condición.

4.- Os proxectos de integración dirixidos a promoción persoal e social de grupos determinados de persoas Trans en situación de risco ou exclusión social poderán ser promovidos, nas condicións que regulamentariamente se determinen, polas organizacións que promoven e protexen os dereitos humanos das persoas Trans.

Artigo 31.- Apoio e protección en situación de especial vulnerabilidade.

1.- Levarán a cabo medidas de prevención da discriminación e apoio á visibilidade, como colectivo vulnerables. Particularmente adoptaranse medidas específicas de apoio, mediación e protección nos supostos de menores, adolescentes e mozos que estean sometidos a presión ou malos tratos psicolóxico no ámbito familiar por mor da súa expresión e/ou identidade de xénero.

2.- A Comunidade de Galicia adoptará os mecanismos necesarios para a protección efectiva de menores en atención á súa identidade e/ou expresión de xénero, que se atopen baixo a tutela da administración, xa sexa en centros de menores, pisos tutelados ou recurso no que residan, garantindo o respecto absoluto á súa identidade ou expresión de xénero, e unhas plenas condicións de vida.

3.- A Comunidade de Galicia garantirá e adoptará as medidas necesarias para a protección e o absoluto respecto dos dereitos das persoas con diversidade funcional en atención á súa identidade e/ou expresión de xénero.

Os centros e servizos de atención a persoas con diversidade funcional, públicos ou privados, velarán por que o respecto do dereito á non discriminación das persoas sexa real e efectivo.

4.- A Comunidade de Galicia velará por que non se produzan situacións de discriminación das persoas especialmente vulnerables por razón de idade, na atención a súa identidade e/ou expresión de xénero.

5.- Adoptaranse as medidas necesarias para que os espazos ou equipamentos identificados en función do sexo, nos centros de menores, pisos tutelados, centros de atención a persoas con diversidade funcional, residencias da terceira idade ou en calquera outro recurso que acolla a persoas especialmente vulnerables, poidan utilizarse polas persoas libremente en atención ao xénero sentido.

6.- A Comunidade de Galicia prestará especial protección ás persoas que por tradición ou cultura puidese contar cun maior nivel de discriminación por razón de identidade ou expresión de xénero.

7.- A Comunidade de Galicia garantirá en calquera caso que en todos os ámbitos de aplicación da presente lei achegarse aos profesionais as ferramentas necesarias para a non discriminación e contarase co persoal especializado necesario nas diferentes materias, segundo precísese nos distintos protocolos e medidas a tomar.

Artigo 32.- Atención a vítimas de violencia por Transfobia.

1.- A Comunidade de Galicia, no ámbito das súas competencias, prestará unha atención integral real e efectiva ás persoas vítimas de violencia motivada pola súa identidade e/ou expresión de xénero.

2.- Esta atención comprenderá a asistencia e asesoramento xurídico, a asistencia sanitaria, incluíndo a atención especializada e medidas sociais tendentes a facilitar, se así fose preciso, a súa recuperación integral.

TÍTULO VI. MEDIDAS NO ÁMBITO FAMILIAR

Artigo 33.- Protección da diversidade familiar.

1.- Fomentárase o respecto e a protección dos menores en atención a identidade e expresión de xénero dos membros da súa familia.

2.- Os programas de apoio ás familias, contemplarán de forma expresa medidas de apoio á diversidade familiar por razón de identidade e expresión de xénero.

Artigo 34.- Adopción e acollida familiar.

1.- Garantírase, de conformidade coa normativa vixente, que na valoración da idoneidade nos procesos de adopción e acollida familiar, non exista discriminación por motivo de identidade de xénero.

2.- Nos centros de menores trabállase a diversidade familiar co fin de garantir que os menores que sexan susceptibles de ser adoptados ou acollidos sexan coñecedores da diversidade familiar por razón da identidade ou expresión de xénero.

Artigo 35.- Violencia no ámbito familiar.

1.- Recoñecerase como violencia familiar e adoptaranse medidas de apoio, mediación e protección, a calquera forma de violencia que se exerza no ámbito familiar por causa de identidade e/ou expresión de xénero de calquera dos seus membros, incluíndo o non respecto por pais e irmáns á identidade e/ou expresión de xénero dos menores.

2.- Adoptaranse medidas de atención e axuda a vítimas de violencia, polos motivos de identidade e/ou expresión de xénero que garantan a protección da persoa acosada fronte a persoa acosadora, facilitando con iso a independencia física e económica da vítima.

3.- Así mesmo, toda persoa coa identidade de xénero de muller, e sexa vítima da violencia machista terá acceso, en condicións de igualdade, á protección integral, contemplada na Lei 11/2007, do 27 de xullo galega para a prevención e o tratamento integral da violencia de xénero.

Artigo 36.- Protección da mocidade.

1.- A Comunidade de Galicia promoverá accións de asesoramento e impulsará o respecto á identidade de xénero, difundindo as boas prácticas realizadas en materialización deste respecto.

2.- Nos cursos de mediadores, monitores e formadores xuvenís incluírase formación sobre a expresión e identidade de xénero que lles permita fomentar o respecto e protexer os dereitos das persoas Trans no seu traballo habitual cos adolescentes e mozos da Comunidade Autónoma de Galicia.

3.- Todas as entidades xuvenís e traballadores de calquera ámbito que realicen os seus labores con a mocidade, promoverán e respectarán con especial coidado a igualdade das persoas en atención á identidade e expresión de xénero.

Artigo 37.- Protección das persoas Trans maiores.

1.- As persoas Trans maiores, non poden ser discriminadas por motivos de identidade de xénero no Servizo Público de Atención a Persoas Maiores en Residencias, Centros de Día e Pisos Tutelados da Comunidade de Galicia.

2.- As persoas Trans maiores teñen dereito a recibir dos servizos públicos sociais da Comunidade de Galicia unha protección, e unha atención integral para a promoción da súa autonomía persoal, e do envellecemento activo, que lles permita unha vida digna e independente, e o seu benestar social e individual, así como a acceder a unha atención xerontolóxica adecuada ás súas necesidades, no ámbito sanitario, social e asistencial.

3.- As persoas Trans maiores terán dereito ao acollemento en residencias adecuadas ao seu xénero, e a recibir un trato que respecte a súa individualidade, intimidade, e especialmente a súa identidade de xénero. En todo caso, a identificación do residente Trans fronte ao persoal do centro, aos demais residentes ou a terceiros, aínda cando este non procedese á rectificación no Rexistro Civil na mención relativa o sexo, haberá de respectar a identidade de xénero sentida, con independencia do nome e sexo reflectido no seu expediente.

4.- As residencias da terceira idade, tanto públicas como privadas, garantirán o dereito á non discriminación das persoas en atención á súa identidade de xénero sentida, xa sexa na súa individualidade, como na súa relación sentimental.

5.- O Servizo Público de Atención a Persoas Maiores en Residencias, Centros de Día e Pisos Tutelados promoverá que ditas residencias, centros e pisos concerten protocolos de colaboración coa Unidade de Referencia co fin de establecer o tratamento xerontolóxico máis adecuado para as persoas Trans maiores, e a mellor difusión de boas prácticas en relación aos problemas específicos das persoas Trans na vellez.

6.- A Unidade de Atención Sanitaria da residencia de anciáns prestará a asistencia sanitaria e farmacolóxica prevista no artigo 13 desta Lei en colaboración coa Unidade Asistencial de Referencia para a identidade de Xénero, ou no seu caso pola autoridade competente, para o que a Comunidade de Galicia establecerá regulamentariamente os mecanismos de comunicación oportunos.

TÍTULO VIII. MEDIDAS NO ÁMBITO DO LECER, A CULTURA E O DEPORTE

Artigo 38.- Promoción dunha cultura inclusiva.

1.- A Comunidade de Galicia recoñece a identidade e expresión de xénero como parte da construción dunha cultura inclusiva, diversa e promotora de dereitos. Para ese efecto adoptaranse medidas que garantan a visibilización e impulsen, tanto a nivel autonómico como local ou provincial, como parte da cultura cidadá, a convivencia e a construción da expresión cultural.

2.- Adoptaranse medidas de apoio e fomento de iniciativas e expresións artísticas, culturais, patrimoniais, recreativas e deportivas considerando as súas formas propias de representación.

3.- Todas as bibliotecas propiedade da Comunidade de Galicia e dos diferentes Concellos, deberán contar con fondo bibliográfico específico en materia de identidade sexual e de xénero, en calquera caso respectuoso cos dereitos humanos, e nunca contrario ao recoñecemento da expresión ou identidade de xénero sentido, sendo obrigatorio que devanditos fondos conformen unha sección específica naquelas bibliotecas de cidades de máis de 20.000 habitantes.

Artigo 39.- Deporte, lecer e tempo libre.

1.- A Comunidade de Galicia promoverá e velará para que a participación na práctica deportiva e de actividade física, realícese en termos de igualdade, sen discriminación por motivos de identidade e/ou expresión de xénero. Nos eventos e competicións deportivas que se realicen en Galicia, considerarase as persoas que participen, atendendo á súa identidade sentida para todos os efectos, sen prexuízo do oportuno cumprimento das normas de rango superior que rexan as competicións internacionais.

2.- Adoptaranse as medidas precisas para garantir que as actividades recreativas, de lecer e tempo libre, gozaranse en condicións de igualdade e respecto á realidade de persoas en atención á súa identidade e expresión de xénero, evitando calquera acto de discriminación, abuso, ou violencia física ou psicolóxica.

3.- Adoptaranse medidas que garantan formación adecuada dos profesionais de didáctica deportiva, de lecer e tempo libre, que incorpore a diversidade sexual e de xénero, o respecto e a protección do colectivo fronte a calquera discriminación por identidade ou expresión de xénero.

Para iso establecerase o contacto necesario coas entidades públicas ou privadas representativas no ámbito da xestión do lecer e tempo libre e mocidade.

4.- Promoverase un deporte inclusivo, erradicando toda forma de manifestación transfóbica nos eventos deportivos realizados na Comunidade Autónoma de Galicia.

Artigo 40.- Cooperación internacional ao desenvolvemento.

O Plan Xeral e os plans anuais Galegos de cooperación para o desenvolvemento, impulsarán expresamente aqueles proxectos que promovan e defendan o dereito á vida, á igualdade, á liberdade e á non discriminación das persoas por motivos de identidade ou expresión de xénero naqueles países en que estes dereitos sexan negados ou dificultados, legal ou socialmente, así como á protección de persoas fronte ás persecucións e represalias.

TÍTULO X. COMUNICACIÓN

Artigo 41.- Tratamento igualitario da información e a comunicación.

A Comunidade de Galicia fomentará, en tódolos medios de comunicación de titularidade autonómica e aqueles que perciban subvencións ou fondos públicos da Administración galega, a concienciación, divulgación e transmisión da inclusión social e o respecto á identidade e expresión de xénero, emitindo contidos que contribúan a unha percepción do colectivo exenta de estereotipos, e ao coñecemento e difusión de necesidades e realidades da poboación Trans.

Artigo 42.- Códigos deontolóxicos.

A Comunidade de Galicia velará para que os medios de comunicación adopten, mediante autorregulación códigos deontolóxicos que incorporen o respecto a igualdade e a prohibición de discriminación por motivos de identidade ou expresión de xénero, tanto en contidos informativos e de publicidade, como na linguaxe empregada. Esta disposición afectará a tódolos medios, incluídos aqueles propiciados polas novas tecnoloxías.

TÍTULO XI. MEDIDAS NO ÁMBITO DE SEGURIDADE E A PRIVACION DE LIBERDADE

Artigo 43.- Protocolo de atención policial á identidade de xénero.

1.- A Comunidade Autónoma de Galicia no ámbito da súa competencia, elaborará e velará pola aplicación efectiva dun protocolo de atención ás persoas Trans, en especial cando sexan vítimas de agresións, acoso ou coaccións tanto físicas, como por medios virtuais.

2.- A Comunidade Autónoma de Galicia, no ámbito da súa competencia, velará por que a formación das forzas de seguridade inclúa medidas de respecto a identidade e expresión de xénero, e a adopción das medidas necesarias, para a atención ás vítimas de delitos de odio por motivos de identidade, e/ou expresión de xénero, cando sexan vítimas de agresións, acoso ou coaccións, tanto físicas como por medios virtuais.

Artigo 44.-Orde Pública e Privación de Liberdade.

No ámbito da orde pública e da privación de liberdade, a Comunidade de Galicia no ámbito da súa competencia debe:

- Establecer as medidas pertinentes para garantir un trato e unha estancia adecuados das persoas LGBTQI nas dependencias policiais.
- Establecer normas de identificación e cacheo para persoas Trans de acordo coa identidade sentida.
- Permitir e facilitar as persoas Trans detidas ou internas, tanto por parte da autoridade policial coma por parte da autoridade penal, a continuidade de calquera tratamento médico ou hormonal que estean a seguir.
- Garantir que as persoas Trans internas nos centros penais reciban un trato, e teñan unhas condicións de vida, que correspondan ao xénero co que se identifiquen.
- Garantir que as persoas Trans internas nos centros penais, se estas expresan o seu desexo, a realizar o traslado ao centro penal, ou sección que correspondan ao xénero sentido destas persoas.
- Garantir que na formación inicial e continuada do persoal de seguridade, como policía locais, seguridade privada e persoal penal, entre outros, trátase a diversidade no relativo á orientación sexual, a identidade de xénero ou a expresión de xénero, así como a normativa civil, administrativa e penal protectora das persoas LGBTQI.

TÍTULO XII. MEDIDAS ADMINISTRATIVAS PARA GARANTIR A IGUALDADE DAS PERSOAS NA ATENCIÓN A IDENTIDADE DE XÉNERO.

Artigo 45.- Contratación Administrativa e Subvencións.

1.- Poderase establecer, nos pregos de cláusulas administrativas particulares, a preferencia na adxudicación dos contratos para as proposicións presentadas por aquelas empresas que, no momento de acreditar a súa solvencia técnica, desenvolver medidas destinadas a lograr a igualdade de oportunidades en atención á identidade e expresión de xénero.

2.- Así mesmo, a Xunta de Galicia poderá incorporar ás bases reguladoras das subvencións públicas a valoración de actuacións de efectiva consecución da igualdade das entidades solicitantes.

Artigo 46.- Formación de empregados públicos.

No ámbito da Administración Autonómica impartirase unha formación que garanta a sensibilización adecuada, e correcta actuación dos profesionais que prestan servizos nos ámbitos da saúde, a educación, o mundo laboral, familia e servizos sociais, os corpos de policía local, lecer cultura e deporte e comunicación, sempre respectando o xénero sentido das persoas Trans.

Artigo 47.- Avaliación de impacto normativo sobre a identidade ou expresión de xénero.

1.- As normas e resolucións da Comunidade de Galicia incorporarán a avaliación do impacto sobre identidade de xénero no desenvolvemento das súas competencias, para garantir a integración do principio de igualdade, e non discriminación por razón de identidade de xénero ou expresión de xénero.

Artigo 48.- Medidas de remoción e cesamento e indemnización.

A protección fronte calquera violación do dereito a igualdade das persoas por motivo de identidade ou expresión de xénero comprenderá, no seu caso, a adopción de cantas medidas sexan necesarias para o cesamento inmediato na conduta discriminatoria, adopción de medidas cautelares, prevención de violacións inminentes ou posteriores, indemnización de danos e prexuízos, e restablecemento pleno da persoa prexudicada no pleno exercicio dos seus dereitos.

Artigo 49.- Concepto de interesado.

1.- Terán a condición de interesados no procedemento administrativo:

- Quen o promova como titulares de dereitos ou intereses lexítimos individuais ou colectivos.
- As asociacións entidades e organizacións representativas dos colectivos de persoas Trans, e aquelas que teñan por obxecto a defensa e promoción de dereitos humanos, serán titulares de intereses lexítimos colectivos.
- Os que, sen iniciar o procedemento, teñan dereitos que poidan resultar afectados pola decisión que no mesmo adóptese.

Artigo 50.- Investimento da carga da proba.

1.- Nos procesos autonómicos, cando a persoa interesada achega feitos ou indicios razoables, fundamentados e probados por calquera medio de proba admitido en dereito, de sufrir discriminación por razón de identidade ou expresión de xénero, corresponde a aquel quen se atribúe a conduta discriminatoria, a achega de xustificación probada, obxectiva e razoable das medidas adoptadas.

2.- O previsto no apartado primeiro deste artigo non será de aplicación aos procesos penais, nin aos procedementos administrativos sancionadores.

TÍTULO XIII. INFRACCIÓN E SANCIÓN

Artigo 51.- Responsabilidade.

1.- Serán responsables das infraccións administrativas en materia de vulneración dos dereitos das persoas Trans e intersexuais as persoas físicas ou xurídicas, públicas ou privadas pola realización das accións ou omisións tipificadas na presente Lei. Todo iso sen prexuízo das responsabilidades civís, penais ou doutra orde e das atribucións inspectoras e sancionadoras que no ámbito laboral poida exercer a Inspección de Traballo e Seguridade Social.

2.- Cando o cumprimento das obrigacións previstas nesta lei corresponda a varias persoas conxuntamente, estas responderán de maneira solidaria das infraccións que cometan e das sancións que se impoñan.

Artigo 52.- Concorrenza coa orde xurisdiccional penal

1.- Non poderán sancionarse os feitos que fosen sancionados penal ou administrativamente, nos casos en que se aprecie identidade de suxeito, de feito e de fundamento.

2.- Nos supostos en que as infraccións puidesen ser constitutivas de ilícito penal, a Administración pasará o tanto de culpa ao órgano xudicial competente, ou ao Ministerio Fiscal, e absterase de seguir o procedemento sancionador, mentres a autoridade xudicial non dite sentenza firme ou resolución que poña fin ao procedemento, ou mentres o Ministerio Fiscal non comunique a improcedencia de iniciar ou proseguir actuacións.

3.- De non estimarse a existencia de ilícito penal, ou no caso de ditarse resolución doutro tipo que poña fin ao procedemento penal, a Administración continuará o expediente sancionador en base aos feitos que os Tribunais considerasen probados.

Artigo 53.- Infraccións.

1.- As infraccións administrativas cualifícanse como leves, graves e moi graves, en atención á natureza da obrigaón incumprida e á entidade do dereito afectado.

2.- Son infraccións administrativas leves:

- Utilizar ou emitir expresións vexatorias contra as persoas ou as súas familias pola súa identidade ou expresión de xénero na prestación de servizos públicos, en calquera medio de comunicación, en discursos ou intervencións públicas, ou nas redes sociais.

- Non facilitar o labor ou negarse parcialmente a colaborar coa acción investigadora dos servizos de inspección da Comunidade de Galicia no cumprimento dos mandatos establecidos na presente Lei.

3.- Son infraccións graves:

- A reiteración no uso ou emisión de expresións vexatorias por razón de identidade ou expresión de xénero na prestación de servizos públicos, en calquera medio de comunicación, en discursos ou intervencións públicas, ou nas redes sociais.

- O uso ou emisión de expresións que inciten á violencia contra as persoas Trans ou as súas familias, na prestación de servizos públicos, en calquera medio de comunicación, en discursos ou intervencións públicas, ou nas redes sociais.

- A non retirada inmediata por parte do prestador dun servizo da sociedade da información, de expresións vexatorias, ou de incitación á violencia por razón de identidade ou expresión de xénero, contidas en sitios web ou redes sociais das que sexa responsable, unha vez teña coñecemento efectivo do uso desas expresións.

- A realización de actos ou a imposición de disposicións ou cláusulas nos negocios xurídicos que constitúan ou causen discriminación por razón de orientación sexual, identidade ou expresión de xénero.

- A obstrución ou negativa absoluta a actuación dos servizos de inspección da Comunidade de Galicia no cumprimento dos mandatos establecidos na presente Lei.

- Impedir ou obstaculizar a realización de calquera trámite administrativo ou o acceso a un servizo público ou establecemento, por causa de orientación sexual, identidade ou expresión de xénero.

- Realizar actos que impliquen illamento, rexeitamento ou menosprezo público e notorio de persoas por causa de orientación sexual, identidade ou expresión de xénero.

- A implantación, o impulso ou a tolerancia de prácticas laborais discriminatorias en empresas que reciban subvencións, bonificacións ou axudas públicas da Comunidade Autónoma de Galicia.

- A elaboración, utilización ou difusión en Centros educativos da Comunidade Autónoma de libros de texto e materiais didácticos, que presenten as persoas como superiores ou inferiores en dignidade humana en función da súa orientación sexual, identidade ou expresión de xénero, ou que inciten á violencia por este motivo.

4.- Son infraccións moi graves:

- Adoptar comportamentos agresivos ou constitutivos de acoso, realizados en función da orientación sexual, identidade ou expresión de xénero dunha persoa, que teña o propósito ou produza o efecto de atentar contra a súa dignidade, creando unha contorna intimidatoria, degradante ou ofensiva para a mesma.

- Calquera represalia ou trato adverso que reciba unha persoa como consecuencia de presentar á mesma unha queixa, reclamación, denuncia, demanda ou recurso de calquera tipo, destinado a impedir a súa discriminación e a esixir o cumprimento efectivo do principio de igualdade.

- A negativa para atender ou asistir de maneira efectiva a quen sufrise calquera tipo de discriminación ou abuso por razón da súa identidade ou expresión de xénero cando pola súa condición ou posto teña obriga de atender á vítima.

5.- Respecto das infraccións leves e graves, a discriminación múltiple incrementará, respecto de cada unha das accións concorrentes, un grao o tipo infractor previsto na Lei. A estes efectos enténdese por discriminación múltiple cando ademais de discriminación por motivo de expresión ou identidade de xénero, unha persoa sofre conxuntamente discriminación por outro motivo.

Artigo 54.- Reincidencia.

Para os efectos do previsto nesta lei, existirá reincidencia cando o responsable ou responsables da infracción prevista nela, fosen sancionados anteriormente mediante resolución firme pola realización dunha infracción contida nesta lei no prazo de dous anos, contados desde a notificación daquela.

Artigo 55.- Sancións.

1.- As infraccións leves serán sancionadas con apercibimento ou con multa de 300 a 3.000 euros, en caso de existir reincidencia esta será sancionada con multa de 300 a 3.000 euros.

2.- As infraccións graves serán sancionadas con multa de 3.001 ata 20.000 euros. Ademais, poderán impoñerse como sancións accesorias algunha ou algunhas das seguintes:

- Prohibición de acceder a calquera tipo de axuda pública dentro da Comunidade Autónoma de Galicia por un período dun ano.

- Prohibición de contratar coa administración, os seus organismos autónomos ou entes públicos por período dun ano.

3.- As infraccións moi graves serán sancionadas con multa de 20.001 ata 45.000 euros, e ademais poderá impoñerse algunha ou algunhas das sancións accesorias seguintes:

- Prohibición de acceder a calquera tipo de axuda pública dentro da Comunidade Autónoma de Galicia por un período de ata tres anos.

- Inhabilitación temporal, por un período de ata tres anos, para ser titular, persoa física ou xurídica, de centros ou servizos dedicados á prestación de servizos públicos.

- Prohibición de contratar coa administración, os seus organismos autónomos ou entes públicos por un período de ata tres anos.

Artigo 56.- Gradación das sancións.

1.- Para a gradación das sancións terase en conta:

- A natureza e gravidade dos riscos ou prexuízos causados ás persoas ou bens.

- A intencionalidade do autor.

- A reincidencia.

- A discriminación múltiple e a victimización secundaria.

- A transcendencia social dos feitos ou a súa relevancia.

- O beneficio que obtivese o infractor.
- O incumprimento das advertencias ou requirimentos que previamente realizase a Administración.
- A pertenza da persoa infractora a forzas e corpos de seguridade.
- A pertenza da persoa infractora a un grupo organizado de ideoloxía claramente LGTBQIfóbica.
- A reparación voluntaria dos danos causados ou a corrección dos feitos que deron lugar a comisión do tipo infractor, sempre que iso teña lugar antes de que recaia unha resolución definitiva.

2.- Para a imposición das sancións pecuniarias e para a determinación da súa contía, deberá terse en conta que a comisión das infraccións non resulte máis beneficiosa para o infractor ou os infractores, que o cumprimento das normas infrinxidas.

Artigo 57.- Prescrición.

- 1.- As infraccións moi graves prescribirán aos tres anos, as graves aos dous anos e as leves aos nove meses.
- 2.- O prazo de prescrición das infraccións comezará a computarse dende o día seguinte a aquel en que cometeuse a infracción.
- 3.- As sancións impostas por infraccións moi graves prescribirán aos dous anos, as graves ao ano, e as leves aos seis meses.
- 4.- O cómputo da prescrición das sancións comezará a correr dende que adquira firmeza a resolución que impoña a sanción.

Artigo 58.- Competencia.

- 1.- A imposición das sancións previstas, esixirá a previa incoación do correspondente expediente sancionador, que incluíra unha instrución correspondente ao titular do Servizo de Réxime Xurídico da Secretaría Xeral competente en materia de non discriminación ás persoas, por motivos de identidade e expresión de xénero.
- 2.- Se durante a tramitación do expediente sancionador comprobábase que a competencia corresponde a outra Administración pública, darase traslado do expediente a Administración pública competente para a súa tramitación.
- 3.- A competencia para a imposición de sancións previstas na presente lei corresponderá:
 - A persoa que ostente a titularidade da Secretaría Xeral competente, en materia de non discriminación de persoas por motivos de identidade e expresión de xénero, cando se trate da imposición de sancións por infraccións leves.
 - A persoa titular da Consellería con competencias en materia de non discriminación de persoas por identidade e expresión de xénero, cando se trate de imposición de sancións por infraccións graves.
 - A Xunta de Galicia para a imposición de sancións por infraccións moi graves.

Artigo 59.- Procedemento sancionador.

A potestade sancionadora exercerase de conformidade co que dispoñen a Lei 30/1992, do 26 de novembro, de Réxime Xurídico das Administracións Públicas e do Procedemento Administrativo Común e o Real Decreto 1398/1993, do 4 de agosto, polo que se aproba o Regulamento do procedemento para o exercicio da Potestade Sancionadora.

DISPOSICIÓN ADICIONAL PRIMEIRA

Non discriminación por motivos de identidade de xénero no cómputo do prazo de residencia para ser beneficiario de calquera renda pertencente aos servizos públicos galegos, o igual que nos casos de traslados fóra da comunidade autónoma derivados de situacións constatadas de malos tratos familiares, de tratamentos socio-sanitarios, de rehabilitación como consecuencia de medidas especiais de protección en procedementos xudiciais, ou polo tratamento derivado da atención ás persoas Trans, ou por cumprimento de condena en establecementos penais radicados fóra da Comunidade de Galicia.

DISPOSICIÓN DEROGATORIA ÚNICA

Quedan derrogadas cantas disposicións de igual ou inferior rango emanadas dos órganos da Comunidade de Galicia opóñanse ao previsto na presente Lei.

DISPOSICIÓN FINAL PRIMEIRA

Desenvolvemento regulamentario

- 1.- Autorízase a Xunta de Galicia a dispoñer e asinar os convenios necesarios para o desenvolvemento desta lei con aquelas institucións e administracións que resulten competentes e oportunas.
- 2.- Se autoriza a Xunta de Galicia para ditar cantas disposicións regulamentarias foran necesarias para o desenrolo e a execución desta lei.
- 3.- As medidas contempladas na presente lei, que en virtude do seu desenvolvemento regulamentario impliquen a realización de gastos, serán orzadas con cargo aos Orzamentos da Comunidade Autónoma do exercicio seguinte a entrada en vigor das disposicións adoptadas para a súa aplicación.

DISPOSICIÓN FINAL SEGUNDA

Entrada en vigor:

Esta lei entrará en vigor o día seguinte a súa publicación no Diario Oficial de Galicia.